

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Pasirengimas UTA įgyvendinimui 2023 – 2025 m.

Dr. Ingrida Mereckaitė-Kušleikė
Ugdymo turinio departamentas
2023

Kompetencijos apibrėžimas Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme

Gebėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, mokėjimų, įgūdžių, vertybinių nuostatų visuma.

MUS SUPANTI APLINKA

Lietuva jau yra išaugusi
teminės integracijos
marškinius!

Dalykai turėtų būti
integruojami remiantis
gebėjimais.

Kompetencijų sudarantys sandai

- **Žinios**: dalykinės, tarpdalykinės, procedūrinės ir episteminės.
- **Dalykinės** žinios apima sąvokas, išsamų turinį, kurio mokomasi konkretaus dalyko.
- **Tarpdalykinės žinios** sieja vieno dalyko turinį su kitų dalykų turiniu.
- **Procedūrinės žinios** apima supratimą, kaip atlikti veiksmą tam tikra seka. Procedūrinės žinios gali būti susijusios su viena sritimi arba gali apimti daugiau sričių.
- **Episteminės žinios** – tai supratimas, kaip mąsto ir dirba tam tikros srities ekspertai ir tyrėjai.
- **Gebėjimai**: kognityviniai, metakognityviniai, emociniai, socialiniai ir praktiniai.
- **Vertybinės nuostatos**: asmeninės, bendražmogiškos ir visuomeninės.

Kompetencijos atnaujintose BP (1)

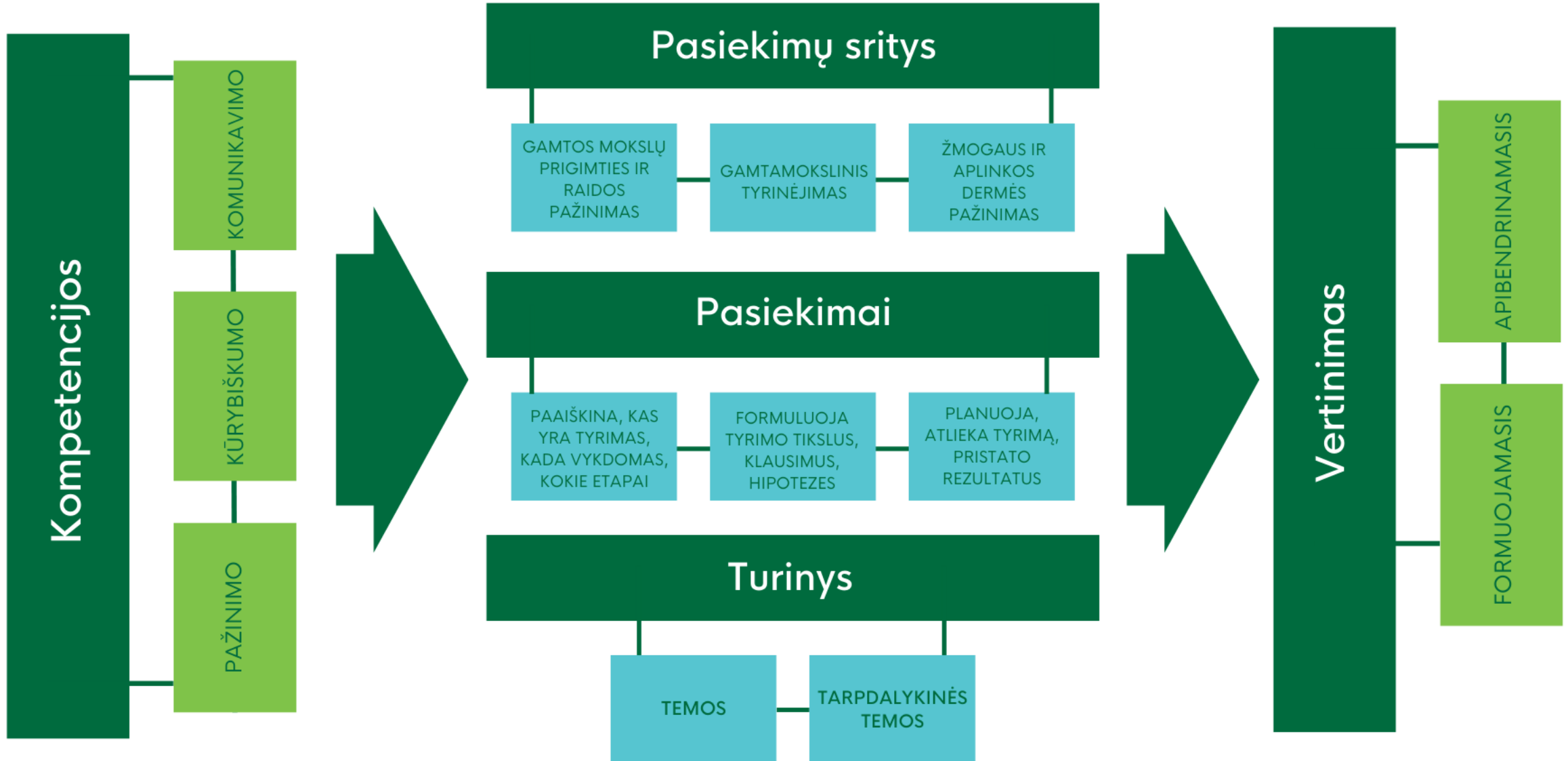

- Visos kompetencijos yra svarbios ir ugdomos įgyvendinant visas Bendrąsias programas.
- Kiekvienos kompetencijos ugdymo intensyvumas priklauso nuo konkrečios Bendrosios programos.
- Kompetencijos dalykų bendrosiose programose išdėstytos pagal kompetencijos ugdymo intensyvumą, pradedant nuo didžiausio.
- Kompetencijų ugdymo rezultatai nurodyti dalykų pasiekimų raidos aprašymuose.

Iš mitų skyrelio...

- Kompetencijų nereikia ugdyti dirbtinai. Kompetencijų ugdymui reikia aktualaus konteksto arba palankios temos.
- Nereikia stengtis ugdyti kuo daugiau kompetencijų.
- Kompetencijų ugdymą reikia planuoti.
- Kompetencijas būtina įsivertinti.

KOMPETENCIJOS UGDYME. GAMTOS MOKSLŲ PAVYZDYS

Pilietiškumo kompetencijos raiška gamtamokslinio ugdymo BP pasiekimuose

Sando Valstybės kūrimas ir valstybingumo stiprinimas tarptautinėje bendruomenėje raiška:

- <...>
- **Suvokia, kad** valstybė stiprinama ne tik ją ginant nuo išorės, bet ir tausojant žmogiškuosius, kultūros ir gamtos išteklius. Ugdosi socialinio solidarumo jausmą. Pats **aktyviai dalyvauja tausojant išteklius ir kuriant darnią aplinką.**
- <...>

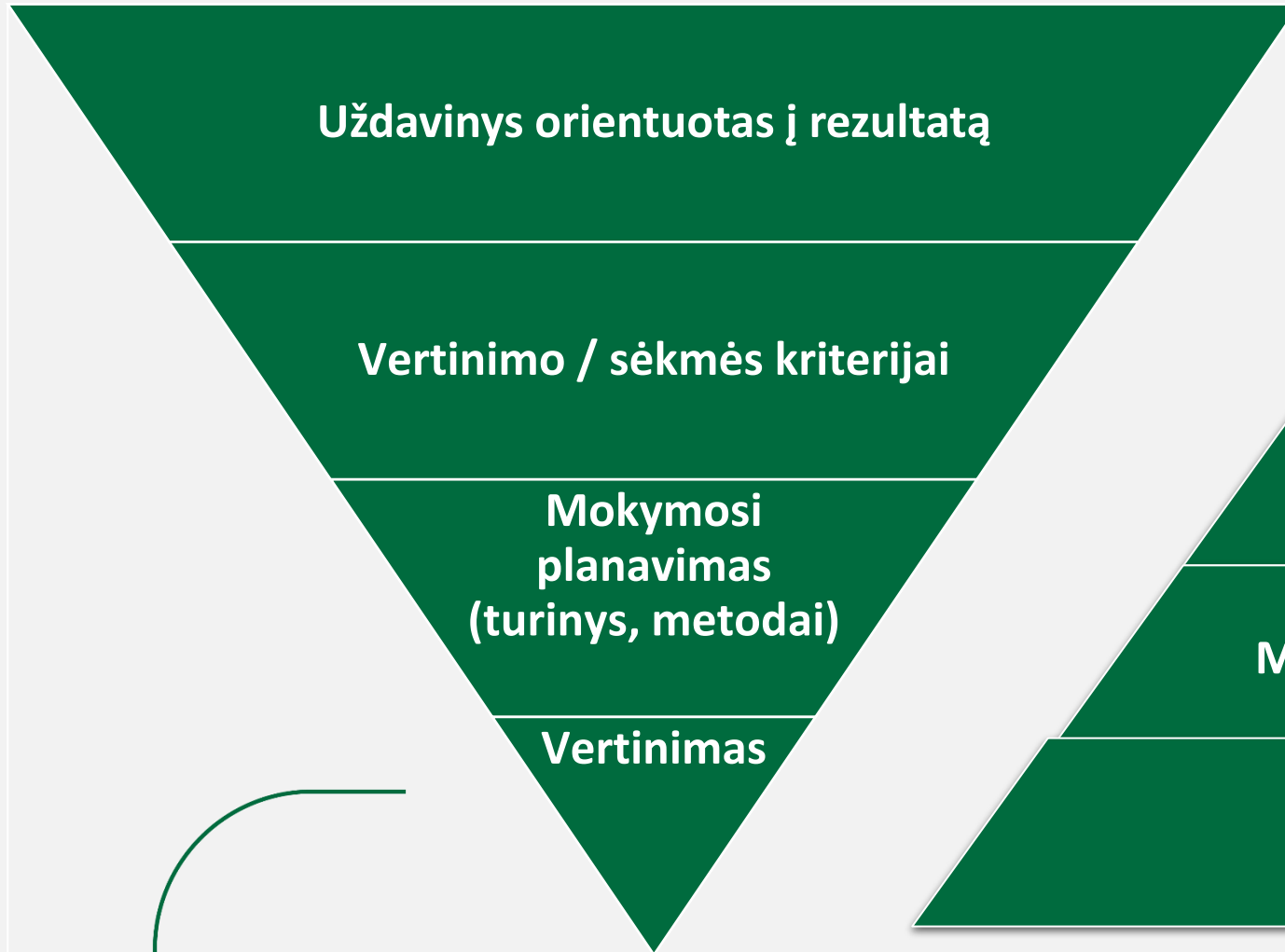
F2. Paaiškina sąsajas tarp gamtinės ir socialinės aplinkos, gamtos mokslų ir technologijų, nusako žmogaus veiklos poveikį gamtai.

F3. Prisiima atsakomybę ir imasi veiksmų saugant gamtą ir racionaliai vartojant išteklius.

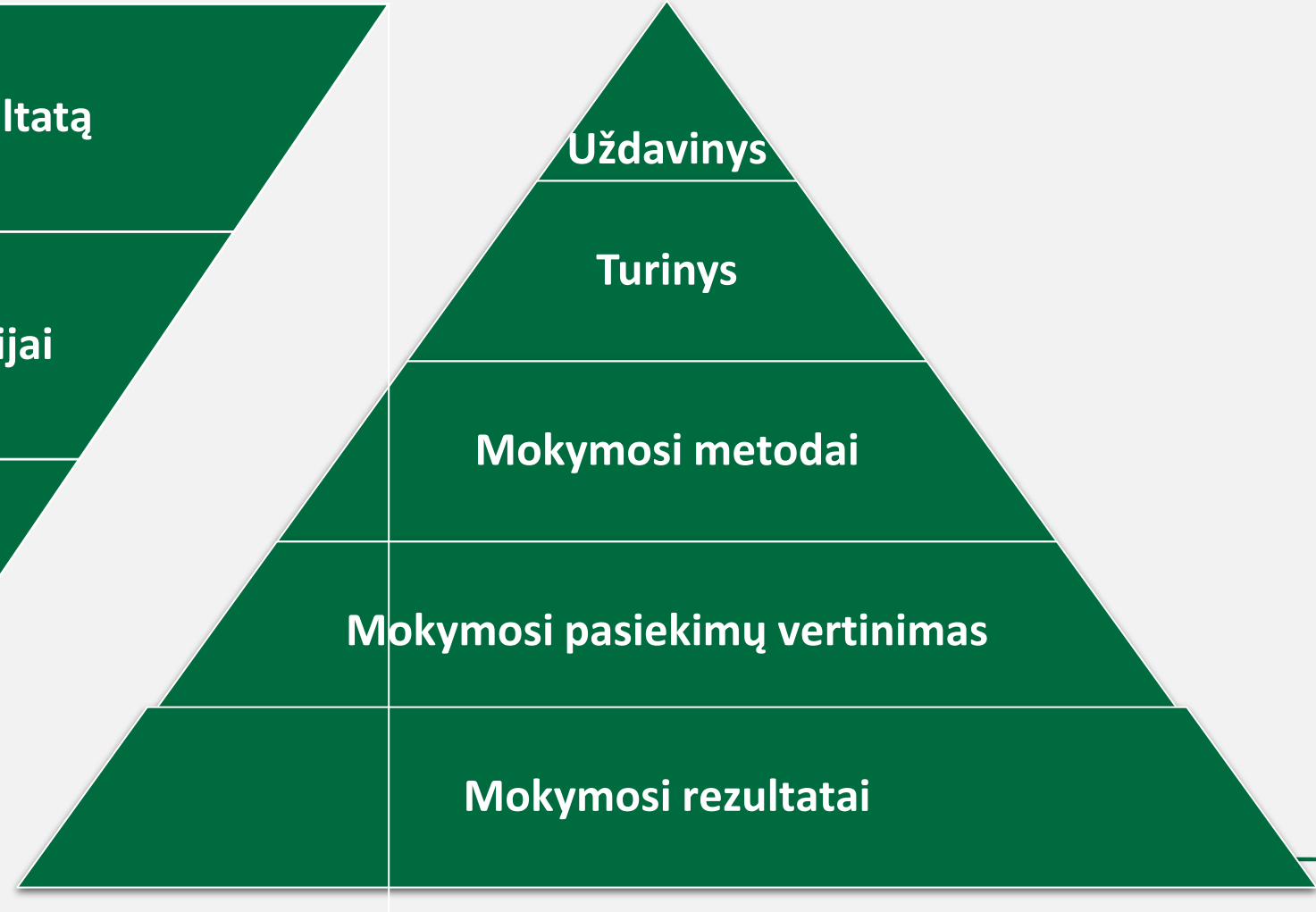
Planavimas

Naujas

Tradicinis

Kompetencijų ugdymą koduojame ir mokymosi uždavinyje

SESG

Komunikavimo

Grupėse surinkti informaciją apie pasirinktą šalį ir ją pristatyti.

Kompetencijas reikia įsivertinti!

Veiklos įsivertinimo kriterijai

*Atsakingai atlikau komandinio darbo rolę
Surinkau esminę informaciją
Sukūriau pranešimą
Pristačiau pasirinktą šalį*

Kam visa tai?

Orientuojamės į tai
kaip veikė mokiniai, o
ne tik į tai kiek atliko
užduočių.

Dalyku ugdoma kompetencija

DALYKAS

KAIP TO DALYKO MOKYSIMĖS?

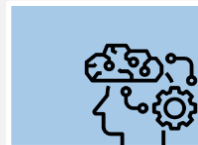
Turinys yra ne tik „Ką?“, bet ir „Kaip?“

Dalykiniai gebėjimai ugdomi tada, kai informacija yra renkama, o ne tik išklausoma ar tik „dėstoma“.
Viskas atliekama su veiksmu ir mokinio įgalinimu.

Kompetencijoms reikia situacijų, konteksto ir dalyko turinio!

**ieškant informacijos,
-pasirenkant tinkamus informacijos šaltinius;
-rūšiuojant ir nustatant esminę informaciją;
-renkantis tinkamą formą rezultatams pristatyti;
-klasifikuojant, lyginant ir tyrinėjant**

Kompetencijos ir dalykinės žinios

Pažinimo kompetencija

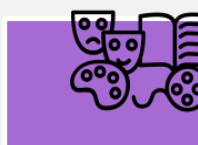
Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija

Kūrybiškumo kompetencija

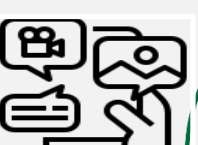
Pilietiškumo kompetencija

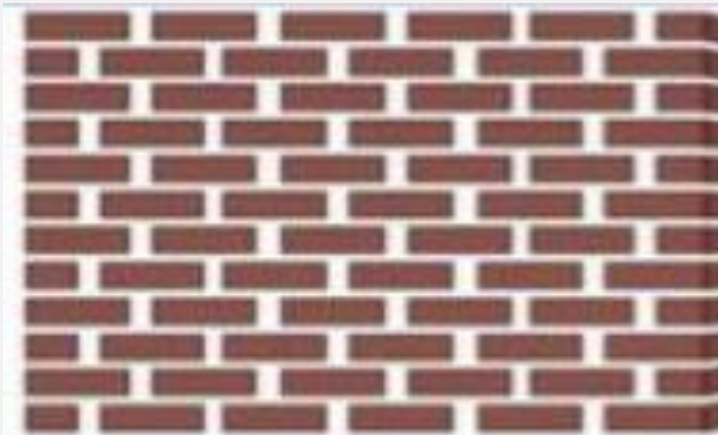
Kultūrinė kompetencija

Komunikavimo kompetencija

Skaitmeninė kompetencija

Žinios neturi savybės savaime sukristi į mąstymo „stalčiukus“.

Dalykinės žinios yra ugdomos su veiksmu: kaip mokinys jų mokosi?

Dažniausiai mokiniai žinių nepademonstruoja, tada kai neturi gebėjimo teorijos susieti su konkrečiu veiksmu. Pvz. palyginti, apibendrinti ir pan.

Pamokos struktūra

Sužadinimas

Aktyvi mokymosi veikla

Refleksija ir įsivertinimas

Mokymosi uždavinys turėtų būti susijęs su kompetencijų ugdymu, ne tik akademiniais siekiais

Pažinimo kompetencija

Sando Kritinis mąstymas raiška:

- Dalykui būdinga mąstymo forma
- Dalykui būdingas pagrindimo būdas
- Žinios skirtinguose kontekstuose

Kūrybiškumo kompetencija

Sando Generavimas raiška:

- Generuoja įvairias, originalias idėjas ar problemų sprendimus.
- Idėjas, galimybes, būsimus veiksmus apsvarsto iš skirtingų perspektyvų.

Pažinimo kompetencija

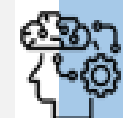
Kūrybiškumo kompetencija

Kultūrinė kompetencija

Skaitmeninė kompetencija

Pažinimo kompetencija

Sando Mokėjimas mokytis raiška:

- Reflektuoja mokymosi procesą
- Mąsto apie mąstymą (metakognicija)

Sando Tyrinėjimas raiška:

Įžvelgia, identifikuoja problemas ir kūrybines galimybes. Renka, sieja ir kritiškai vertina kūrybai reikalingą informaciją. Dalinasi žiniomis, kūrybinėmis idėjomis, patirtimi.

I DALIS: SUŽADINIMAS

MOKYMOSI UŽDAVINIO FORMULAVIMAS

- Mokymosi uždavinys pateikiamas aktualiai, šiuolaikiškai.
- Į mokymosi tikslų kėlimą įtraukiami ir mokiniai: tariamasi, aptariama kokie mokymosi veiklos lūkesčiai, klausimai.
- Aktyvi mokymosi veikla siejasi su keliamu uždaviniu.
- Mokymosi uždavinys turėtų būti susijęs su kompetencijų ugdymu, ne tik akademiniais siekiais.

SUŽADINIMAS

- Taikomas probleminis klausimas, kuris siejasi su realaus gyvenimo ar artimos aplinkos problemų sprendimu.
- Pamokas tema skelbiama pasitelkus intrigą, sudominimą, netikėtumą.
- Taikoma vaizdinė medžiaga, interaktyvumas, įvairios skaitmeninės priemonės.
- Sužadinimas turėtų būti tikslinga pamokos temos pristatymo, supažindinimo veikla.

Sando Kritisinis mąstymas raiška:

- Dalykui būdinga mąstymo forma
- Dalykui būdingas pagrindimo būdas
- Žinios skirtinguose kontekstuose

Sando Generavimas raiška:

- Generuoja įvairias, originalias idėjas ar problemų sprendimus.
- Idėjas, galimybes, būsimus veiksmus apsvarsto iš skirtingų perspektyvų.
- Pasirenka reikšmingas sau ir kitiems kūrybines idėjas ar sprendimus.

Sando Kūrimas raiška:

- Kuria savarankiškai, nebijo rizikuoti ir klysti.
- Lanksčiai naudoja kūrybos būdus ir priemones.
- Kuria, tobulina ir pristato naujus produktus.
- Etiškai veikia kurdamas vienas ar kartu su kitais, dalindamasis kūrybos rezultatais.

Sando Vertinimas ir refleksija raiška:

- Vertina produkto ar sprendimo naujumą, išbaigtumą, integralumą.
- Vertina produkto ar sprendimo vertingumą sau ir kitiems.
- Apmąsto, vertina savo ir kitų kūrybos proceso žingsnius.

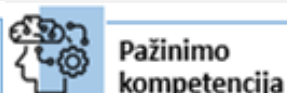
II DALIS: AKTYVI MOKYMOSI VEIKLA

Pilietiškumo kompetencija

Kultūrinė kompetencija

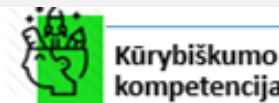
Pažinimo kompetencija

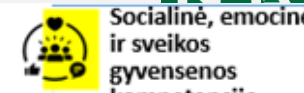
Komunikavimo kompetencija

Skaitmeninė kompetencija

Kūrybiškumo kompetencija

Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija

MOKYMOSI VEIKLA

- Pamokoje gausiai naudojami aktyvūs mokymo metodai: diskusijos, projektinis darbas, užduotys grupėse/porose, mokiniai įtraukiami į mokymo(si) procesą.
- Aktyvi mokymosi veikla paremta **tyrinėjimu**.
- Svarbus aspektas, kad mokiniams yra paaiškinamos vartojamos sąvokos, patikslinami paaiškinimai vartojant asociacijas, pavyzdžius.
- Pamokoje pasitelkus įvairius kontekstus, kompetencijos ugdomos integruotai.

TURINIO AKTUALUMAS

- Veiklose taikomas turinys yra aktualus, šiuolaikiškas.
- Mokiniai veikia tyrinėjimu grindžiamomis veiklomis, mokydamiesi iš savo patyrimo, aptaria ir mokosi paaiškinti procesus.

INTEGRACIJA

- Aktyvioje mokymosi veikloje yra galimybių integruoti veiklas, kurios padeda mokiniams geriau suprasti pamokos temą.
- **Atkreipti dėmesį į kompetencijų ugdymą, tarpdalykinių temų integravimą.**

II DALIS: AKTYVI MOKYMOSI VEIKLA

MOKYMOSI INDIVIDUALIZAVIMAS IR PAGALBA

- Mokiniamis teikiama individuali pagalba.
- Diferencijuojamos užduotys.
- Svarbu skatinti mokinių įgalinimą ir savarankiškumą sprendžiant problemas ir taikant netiesioginės pagalbos bankus ir pan.

PALANKI MOKYMOSI APLINKA

- Kuriama palanki mokymosi aplinka.
- Mokytojai betarpiškai, aktyviai bendrauja ir bendradarbiauja su mokiniais, santykiai yra grindžiami pasitikėjimu ir saugia mokymosi aplinka.
- Mokiniai turi sąlygas kokybiškam bendradarbiavimui, skatinamos diskusijos ir pokalbiai.
- Atkreipti dėmesį į mokymosi strategijų taikymą: mokiniai naudoja klasės erdves, kaip netiesioginės pagalbos banką (klasės biblioteka, kompiuteris ir pan.)

III DALIS: REFLEKSIJA

APIBENDRINIMAS

- Apibendrinimas vyksta, kai mokytojas arba mokiniai trumpai apžvelgia kas vyko pamokoje, kelia asociatyvius klausimus, kurie padėtų vaikams apibendrinti savo darbą pamokoje.
- Svarbu skatinti mokinių metakognityvinį mąstymą: kur galiu panaudoti šias naujas žinias?
- Apibendrinimas turėtų būti orientuotas tiek į procesą, tiek į galutinį (pasiektą) rezultatą.
- Pagal amžiaus tarpsnių raidą taikyti atvirtus klausimus: koks mano individualus darbas? Kaip dirbau grupėje, komandinėje užduotyje, ką naujo išmokau/ sužinojau?

VERTINIMAS IR ĮSIVERTINIMAS

- Įsivertinimas turi sietis su pamokos uždaviniu ar tikslu.
- Šioje dalyje paliečiami įvairūs aspektai: žinios, gebėjimai, kompetencijos. Geriausia šią dalį organizuoti taikant kriterijų sistemą.
- Vertinimo ar įsivertinimo kriterijai, gali būti pasiūlyti mokytojo, bet taip pat turėtų būti vietos ir mokinio sugalvotam kriterijui (personalizuotas ugdymas).

Ačiū už dėmesį!

K. Kalinausko g. 7, Vilnius, LT-03106

